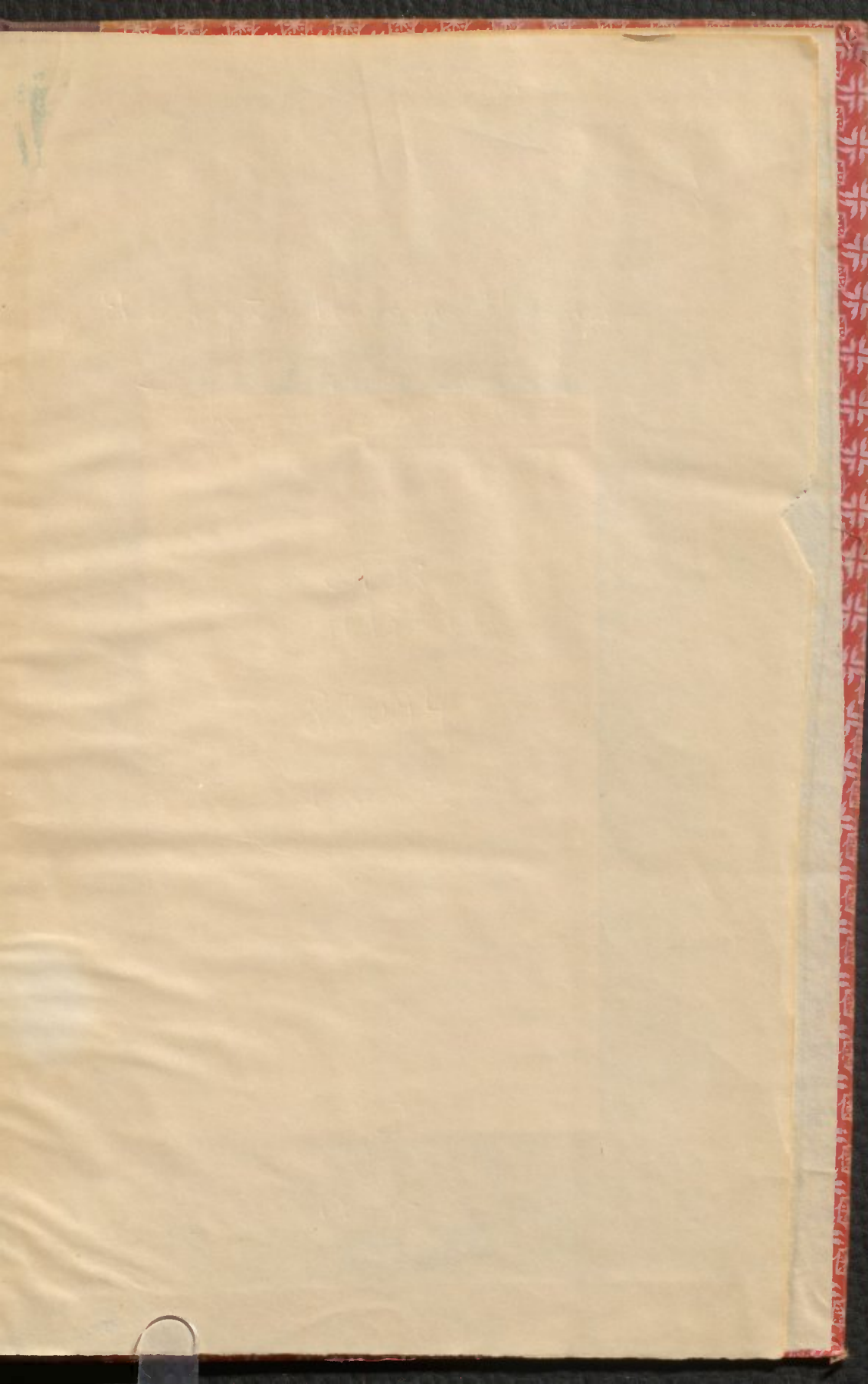

181626

1/2

1807

Husaynī, Husayn Haydar

Tashih al-ʿaqidah

DS 38.4
m&H3
1876

87094

Islamic

۲۲۵

13-8-84

ان الله على كل شيء قدير

مطبع ماہنامہ سید احمد رضا علیہ السلام

MOONIS BOOK DEPOT

A House for Rare Books & manuscripts
SOTHA ST, BADAUN, U. P., INDIA.

بسم الله الرحمن الرحيم

احمد لکرم الوهاب - والصلوة والسلام علی من و فی فضل الخطاب سیدنا و مولانا محمد ایشاق
المتشفع یوم الحساب علی آل الخلیل و اصحاب خیر اصحاب علی سائر الاولیاء و اصحاب الانجاء بالعبودية
درگاه رب الارباب فقیر سید حسین حیدر حسینی قادری برکاتی ماہروی اعطاء اللہ تعالیٰ حسن ثبات
بخدمت اہل اسلام عرضہ میدہ کہ تسلیح و تکویم جمیع اصحاب جناب ساتاب صلی اللہ تعالیٰ علیہ و
سلم از قرآنمضی واجبات دین متین و کف لسان کر شان بجز خیر از لوازم شرع مبین است و فضل
اصحاب کرام ثابت از احادیث سرور انام بلکہ آیات کتاب ملک مغزیر العالم است اخبار
مورخین کہ بنیاد امور اعتقاد و نقل بعض زر و اہ مجاہل و نقل کثر از و انقض یام است پس
در بطلان آن چه کلام است مع ذلک چون بعض کسان با وجود آراء اعتقاد مذہب اہل سنت و
جماعت نسبت بعض اصحاب کرام سوء عقیدت میدارند بلکہ کلمات استخفاف امانت زبان
می آرند بنا بر علیہ فقیر فقیر مضمون رد دین از محبت ایمانی استقامتی دین اہل علمائے
اہل سنت خواستہ و جواب آن حاصل ساخته و برای زیادتی فائدہ جمع و طبع آن برداختہ حق
بیجا نہ تو فین خیر جمیع اہل اسلام عنایت نماید و ثواب بین منجز فقیر عطا فرماید آمین این سالہ
را تصحیح الحقیقہ فی باب الہدویۃ موسوم ساختم و امیدوارانظرین سالہ است کہ فقیر را

بموجب هب مختار جمهور محققین اهل سنت و جماعت علی الاطلاق حکم کفر مجاریعین عهد خلافت
 جناب مرتضوی صحیح است بانی و آنحضرت طلحه و حضرت زبیر و حضرت معاویه و حضرت عمر و بن العاص
 رضی اللہ تعالی عنہم را عظیم و تکبریم نمودن یعنی لفظ رضی اللہ عنہم و غیره کفین لازم است یا بطعن
 و تحقیر یاد کردن و اطمین و تحقیرشان خروج از اهل سنت لازم می آید بانی +

اجواب

بموجب هب مختار جمهور محققین اهل سنت چنانکه از کتب معتدّه عقائد و حدیث و اصول ثابت
 است صحابین حضرت جناب میرالمؤمنین خاتم انخفا را راشدین اگر سه فرقه بودند و در رقعه فتاوا
 برگزیده فروتنان گفت اما فرق در هر سه فریق آنکه رؤسائے مجاریع جنگ بل یعنی حضرت
 طلحه و حضرت زبیر رضی اللہ عنہما که از عشره مبشره اند و حضرت ام المؤمنین کز و جیه محبوبه جناب
 سید سلیمان صلعم اند عرض اصلی شان هرگز از جدال و قتال نبوده صرف اصلاح حال سلیمان
 مد نظر بود که بیک گاه اتفاق جنگ قتاده و مع ذلک هر سه صاحبان از آن جموع فرمودند
 چنانکه بر روایات معتدّه ثابت است پس با وجودیکه از خطائی اجتهادی که مستوجب کفایت ثواب
 است از تکالیفین امر نمودند اما بالاخر چون رجوع فرمودند حالاً استحقاق اطلاق لفظ باغی بهم
 حقیقت صحیح نیست و رؤسای مجاریع جنگ عیضین یعنی حضرت معاویه و حضرت عمر بن العاص
 رضی اللہ تعالی عنہما که هم از صحابه گرام بوده اند در اشتباه افتاده از خطا خود تا بر اصرار
 جنگ قتال بار بار نموده اند و این گروه هر چند قتال از اجنبان خطا نموده است اما خطا
 شان واجب الانکار بوده است و در اطلاق لفظ باغی بر ایشان اختلاف است اما صحیح
 آن است که صحیح است و مع ذلک تعظیم شان بحیث شرف صحبت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
 بموجب هب جمهور اهل سنت لازم است چه ثنائین بغاوت و خطا که از عهد نبوده است لازم
 دقت و عصیان نیست رفع عن امتی اخطا و الغیبان شاید است خطای صحابه که امر مفوض

این معتدّه
 تعریف هب
 در کتاب
 اصل است
 در اصل
 اول صحابه
 از عهد
 از عهد
 از عهد

بسم الله الرحمن الرحيم

اهل سنت است ندب است اهل سنت همیشه است که جناب میرزا شاد فرموده خوانا بنوا
زیاده ازین طعن بروشان طعن بر جناب مرتضوی است تفصیل این مسئله در اجاب العلوم
و یواقیت و شرح فقه اکبر و مرقاة شرح مشکوٰۃ شریف و مجمع البحار و صواعق محرقة و شفا
قاضی عیاض غیر تا باید دید و آنچه در بعضی کتب ناظره شیعه و سنی که متأخرین بنا بر روایات
تاریخیه الفاظ مبهمه مجاز بطور تسلیم و قنول و مجوز و تحمل مینویسند برخلاف تصریحات عقائد سلف
مدار اعتقاد بران متوان نهادند بهر مختار جمهور محققین از حضرت صوفیه و محدثین و فقها و
منکلمین مبنیست پس انکار آن ضلال مبین است درین مقام بعضی توالمه دین باختصار
نقل نموده می آید امام عسقلانی در تقریب التہذیب فرموده معویہ ابن جهم در تقریب است
صحرا بن حرب بن امیہ بن عبد الشمش بن عبد مناف الاموی البوسفیان صحابی شہید اسلام عام
الفقہ وفات سنه ثمانین و ثلاثین اتھی علامہ زرقانی در شرح مواہب ریزل ذکر کاتبین آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم در بیان حال بوسفیان فرموده اسلام فی الفتح و کان من الموفقتہ ثم حسن
اسلامه و رومی عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم و عنہ ابن معویہ و ابن عباس الخ مہذبہ ۱۲

ابی سفیان صحرا بن حرب بن امیہ الاموی ابو عبد الرحمن الخلیفہ صحابی است قبل الفتح و کتب
الوحی و مات فی رجب سنہ ستمین و قد قارب ثمانین اتھی امام بخاری علیہ الرحمۃ در صحیح خود
آوردہ عن ابن ابی ملیکہ قال او مر معاویہ رضی اللہ عنہ بعد الفتح بکعبۃ و عنہ مولی لابن
عباس قال ابن عباس فقال ی ابرع ابن عفاۃ قد صحب رسول اللہ صلعم و در روایت دیگر آوردہ
قال ای ابن عباس انہ فقیہ الحدیث پس ازین روایت صحیح بخاری ہم بموجب بر شا حضرت
ابن عباس رضی اللہ تعالی عنہ صحابی و فقیہ بودن حضرت معاویہ و انکار بر افاض بر روشن
نابست است امام حجت الاسلام محمد غزالی قدس سرہ کہ امام علما نظامی و باطن اندر کتاب جناب

مرفوعا بفتح الصاد وفتح التاء عليهم كما أحسن الله سبحانه تعالى ورسوله صلى الله عليه وسلم ويا جري البرص وبتروا
وعلى رضی الله عنها كان مبنيا على الاجتهاد والى قوله وقد قال افاضل العلماء كل محبة مصيب واحد
الى آخره واما شعراني در کتاب لبوافیت وایجابہ فی بیان عقائد الاکابر کہ در بیان عقائد
مشائخ کرام از کلام حضرت شیخ اکبر خصوصا و اقوال دیگر اکابر طریقت ثوما جمیع فرموده است
میفرماید بحث احمادی والاریعون بیان خوب لکن عاشقین الصحابة و وجوب عقائد انہم
اجورون و ذکا لہم کلمہ عدول بانفاق الی السنن سوار من لابس الفتن من لم یلبسها کن تک
احسانا للطنہم و محبتہم فی ذلک علی الاجتہاد فان تکلام موربنا باعلیہ کل محبتہ مصیب وان
المصیب احد و الخلف معذور ما جوز قال ابن لابناری لیس المراد بعد الفتن موتہ احصتہ لہم و انما
المراد قبول روایانہم فی احکام دیننا من غیر تکلف بحث عن اثبات العدالة و طلب التزکة و لم
ثبت لنا شی فیصح فی عدالتہم علی استصحاب کانوا علیہ فی زمن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
حتى ثبت خلافہ و لا التفات الی ما ذکرہ بعض الی السیر فان لک لا یصح وان صح فلا ینزل فی شیخ
و کیف یجوز الطعن فی حجة دیننا فی لم یاتنا خبر عن نبی صلی اللہ علیہ وسلم الا بواستئذان من طعن فی
الصحابة طعن فی نفس دینہ فحجب الباب لایبہا الخوض معاویة و عمر بن العاص و آخر یا و لا
یتبعی الاخرار بانقل بعض الروا فی من الی البیت من کراہتہم فان مثل ہذہ اسئلة نثرہا
قیق و لا یکلم فیہا الا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فانہا مسئلة نزاع بین اولادہ و اصحابہ رضی اللہ
عنہم قال الخصال بن ابی شریف و لیس المراد بان شجر بن علی رضی اللہ تعالی عنہ و معاویة رضی اللہ عنہ
فی الامارة كما توہمہ بعضهم و انما المنازعة کانت بسبب یلمہ قتلہ عثمان رضی اللہ عنہ کان رأی ان الخیر
تسلیہم اصوب ذالما بادرة یودی الی اضطراب الامامة و رأی معاویة رضی اللہ عنہ ان المبادر
للاقتصاص منہم اصوب فکل ہما مجتہد ماجور فہذا المراد بان شجر بن علی و در غنیۃ الطالبعین
در بیان خلافہ حضرت جناب میر علیہ السلام فرمودہ و اما قتلہ و الزیر و عاشقہ و معاویة

رسول الله صلى الله عليه وسلم بين حسن باطنه وجماله
وجميع ما يشهد به من مناقبه ومناقبه وخصومه لان الله تعالى نزل ذلك من بينهم يوم القيامة كما
قال عز من قائل ونزلنا ما في صدورهم من عل انوارنا على سرر متقابلين لان عليا رضي الله عنه كان
على الحق في قوله لانه كان يعقده صحة امامته على ما بينا من اتفاق اهل اكل والتقدم من الصحابة رضي الله
عنهم على امامته وخلافته فمن خرج عن ذلك ناصبه حربا كان باغيا خارجا على الامام فجاز قوله ومن
فانله من معاوية وطلحة والزبير رضي الله عنهم طلبوا انار عثمان بن عفان رضي الله عنه خليفة من خلفه
ظلموا الذين قتلوه كانوا في عسكر على رضي الله عنه فكل ذلك في تاويل صحيح فحسن احوال الامساك
في ذلك درهم الى الدرغوجل وهو حكم الحكامين وخير الفاضلين والانتقال بجوب نفسا و
تظهير قلوبنا من اجهات الذنوب بطوارها من موقفات الامور واما خلافة معاوية بن ابي سفيان
رضي الله عنه فابنته صحيحة بعد موت علي رضي الله تعالى عنه وبجوع الحسن بن علي بن نفسه من خلافة
وتسليمها الى معاوية رضي الله عنه لراي راه الحسن رضي الله عنه ومصالحه عامة تثبتت له وهي حقن
دم المسلمين وتثبيت الهول للنبي صلى الله عليه وسلم في الحسن رضي الله عنه ابني هذا سيد يصلي الله عليه
فتين غلطين من المسلمين فحبت امامته بعقد الحسن رضي الله عنه عام الجماعة لارتفاع الخلاف
بين جميع وانبياء الكل معاوية لانه لم يكن هناك منازع ثالث في الخلافة وخلافة مذكورة
في قول النبي صلى الله عليه وسلم وهو ما روى عن النبي صلى الله عليه وسلم انه ورثي الاسلام حسنا ونيلين شته
اوتنا وثلاثين او سبعا وثلاثين المراد بالرحي في هذا الحديث القوة في الدين والحسن سنيون لفاضلة
عن اثلاثين فهو من جملة خلافة معاوية الى تمام تسعة عشر سنة وثلاثين لان اثلاثين كملت على
رضي الله عنه على ما بينا وهم رعيته الطالبين فرموده وانفق اهل السنة على وجوب لكف فيما
تجزئتهم والامساك عن مساوئهم وانهار فضائلهم ومحاسنهم وتسلم امرهم الى الدرغوجل على ما كان
وجرى اختلاف على طلحة والزبير وعائشة ومعاوية رضوان الله عليهم اجمعين ما فرنا بيانها وعلما
كل ذي فضل فضل كما قال الدرغوجل والذين جاؤا من بعدهم يقولون ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين

سبغونا بالايان ولا جعل في قلوبنا عند الذين سواربنا انات وقد رجم وقال لمدحان سبغنا
قد خلعت لها ما كسبت لكم ما كسبتكم ولا تسألون عما كانوا يعملون وقال النبي صلى الله عليه وسلم اذا
ذكر اصحابي فاسكروا في لفظ آخر وياكم وما شجر بين اصحابي فقلوا انفق احدكم مثل حذوها ما بلغ
تد احدكم ولا تصيفه وقال صلى الله عليه وسلم لا تسبوا اصحابي فمن سبهم فخطيئة الله قال صلى الله
عليه وسلم في حديث انس بن مالك رضي الله عنه طوبى لمن راني ومن آلى من آلى وقال صلى الله
عليه وسلم في رواية انس رضي الله عنه ايضا من سبني وحل اختارني واتحارني اصحابي فجعلهم نصيبا
وجعلهم اصباري واني سحبي آخر الزمان قوم يتقصونهم الافلاوا انكروهم الافلاوا انكروهم الافلا
تسبحهم الافلاوا تصلوهم ولا تصلو عليهم حلت اللفظة وروى عن جابر رضي الله عنه قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يدخل النار احد من اهل بيتي تحت الشجرة وروى ابو هريرة رضي الله عنه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم طلع الله على اهل بيته فقال اهل بيته اهل بيتي فقالوا ما نسئهم فقد غفرت لكم
وروى ابن عمر رضي الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انما اصحابي مثل النجوم فابهم
اخذتهم بقولهم انهم يتيمون وعن ابن بريدة عن ابي بصير رضي الله عنه قال ان النبي صلى الله عليه وسلم قال
من مات من اصحابي بارض جعل سفيحا لاهل تلك الارض وقال سفيان بن عيينة رضي الله عنه من
الطق في اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم بكلمة واحدة فهو صاحب بيتي
علامه فاضى عياض رشفنا شريف فرموده ومن توفيره صلى الله عليه وسلم وبيرة توفيره صحابته
وبرهم ومعرفة نفهم والاقذار ايم وحسن الثناء عليهم والامساك عما شجر بينهم ومعاواة من عا درهم والاضل
عن اخبار الموحسين وجملة الرواة فضلا الشيعفة والمنته عين الفادحة في احدتهم وان يهيس لهم
فيما نقل من مثل ذلك كان بينهم من الفتن احسن لنا وبلات ويخرج اصوب لمخارج انهم اهل كبر
ولا يذكروا احد منهم بسوء ولا يفض عليه امر اهل يذكروا حسناهم وفضائلهم وحميد سيدهم وليكت عا ورا
ذلك كما قال اذا ذكر اصحابي فاسكروا وروى دران نظام است قال رجل للمعاني ابن عمران بن
محمد بن عبد العزيز من معاوية ففض في قال لا يقاسن باصحاب النبي صلى الله عليه وسلم احد معاوية

صاحبه وصبره و كباية و امنه على وجهه الخ امام نووى در شرح مسلم در كتاب الزكوة بذي حديث
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يكون منى فرقان فيخرج من بينها ما يقبلى في قبتم اوليم بالخ
الحديث فرموده اند الر وايات صريحه فران عليا يظهر الدعوه كان هو المصيب الحق و الطافه
الاخرى اصحاب محيوة كانوا البغاة منا و لين فيه التصريح بان الطائفين مومنون لا يخرجون البقا
عن الايمان و لا يعيقون بذنوبنا و نذهب اذقتنا انتهى و نیز امام نووى در شرح صحيح مسلم در كتاب
الفتن فرموده و اعلم ان لما را التي جرت بين الصحابة نصر الله عنهم ليست بد اخلت في هذا الوعد و قد
اهل السنة و الحق احسان لظن بهم و الامساك عما شجر بينهم و تاويل قتالهم و ايم مجتهدون متعاونون
لم يفسدوا مصيبة و لا مفضل لدين بل اتحد كل فريق از الحق و مخالفة باع فوجت عليه قتالهم
الى المراد و كان بعضهم مصيبا و بعضهم خطبا مخذورا في الخطا و لا زاجتها و المجتهد اذا خطار
لاثم عليه و كان عارضا هو الحق مصيبا بذلك الحروب و نيبه اهل السنة و نیز امام نووى در شرح
مسلم بذل حديث تريف قال لعائشتك لفته الباغفة فرموده قال لعائشة بن ابي حنيفة حجتها
في ان عليا بن ابي طالب كان محضا مصيبا و الطائفة الاخرى الباغة لكنهم مجتهدون فلا اثم عليهم لذكرك
قد منا في مواضع منها علامه زقاني در شرح مواهب العبيد ان وجوبه في صحابه و عدم التفات
بطرف اخبار ناقلين عن ازمورخين جهال فرموده و ما وقع بينهم من المنازعات و المحاربات
فله محامل و تاويلات و هو ان كلا اداه اجتهاده الى ان الحق بافعله فحقين عليه و ابكان خطار
كما و ينزع على فانه مصيبا بتفاهل الحق و معاوية باجور و ان خطار انتهى و نیز علامه زقاني
در شرح مواهب موده در بيان خصائص آن حضرت صلى الله عليه وسلم و منها ان اصحابه كلهم عدول
بتجديد الله تعالى و تعديله عليه الصلوة و السلام لطواهر الكتاب نحو محور رسول الله و الذين محالاه
و السنة فيقبل رواياتهم و لو كان حجة الغلهم كراوانه على قتل الخوارج و شهادتهم لا ثبوت عصمتهم و استقامتهم
المعصية عليهم كما نص عليه ابن ابي عمير و غيره و اشار اليه بقوله فلا يحجت عن عدتها احد منهم في شهادته
و لا رواية يحجت عن سائر الرواة و غيرهم لانهم خير الامة و من طرد الله عنهم فاجسرة و زنا على بقتضاه

ولكن لا يفتقون باليقين به غيرهم كما ذكره الجلال المحلى في شرح جمع الجوامع فقبل رواياتهم وتهماتهم
ولو وقت كبيرة من بعضهم اقيم حدا امام لا وان لم يبلغنا نوبة انتهى فبزر زرقاني متعلق حديث صحيح
جواب امام حسين عليه السلام وحضرت معاوية فرموده وفيه انه لم يخرج احد من الطائفتين في
تلك الفتنة بقول او عمل عن الاسلام اذا احدها مصيبة الاخرى مخلفة وكل من منها ما جوارته
علامه قسطلاني در شرح صحيح بخاري شريف در باب علماة النبوة بديل حديث ولعل الله يصلح بين
فتين من المسلمين فرموده اطائفتين طائفه معاوية بن ابي سفيان طائفة الحسن كانت اربعين
القا بايوه على الموت وكان احق الناس لهذا المرفوعاه ورعد الى ترك الملك خبنة
فيما عند الله ولم يكن ذلك لعة ولا لعة وقوله من المسلمين دليل على انه لم يخرج احد من الطائفتين
في تلك الفتنة من قول وفعل عن الاسلام اذا احدى الطائفتين مصيبة والاخرى مخلفة فاجوز
انتهى ملا على قاري در جلد ثاني مرقاة شرح مشکوة در باب مناقب اصحاب بديل شرح حديث
عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال معاوية اللهم جعله ثانيا وهدايا به واهد به رواه الترمذي
فرموده لا ازيابان دعا النبي صلى الله عليه وسلم مستجاب من كان هذا كما كيف تربات
في حقه الى اخره ويندر جلد ثاني مرقاة در بيان بفضل اصحاب كرام بغير الشبان فرموده ومن
لم قبل لابن المبارك ايها افضل معاوية او عمر بن عبد العزيز فقال البخاري الذي دخل في الف فرس
معاوية ربه النبي صلى الله عليه وسلم خير من مثل عمر بن عبد العزيز كذا كذا امرته انتهى در بحر المذهب
فتة اجمع اهل السنة والجماعة على وجوب تعظيم الصحابة والكف عن تكريم الابنوخ لما ورد من الايات
والاحاديث في فضائلهم ومناقبهم ووجوب الكف عن الطعن فيهم عموما واخره بعد ذكر آيات احاديث
فضل عموم اصحاب فرموده ومانقله ارباب السير في بعضهم كعوية وعمر بن العاص وغيرهم
بشيء الذي قال عنهم يغيث عنه ولا يسمع اذ فضل عجنهم مع النبي صلى الله عليه وسلم قطعي وانقل قطعي
للمعظم القطعي وايضا فقد قال النبي صلى الله عليه وسلم اذا ذكر اصحابي فامسكوا والواجب على كل
من سمع باسمي ان يلبس فيه ولا ينسب الي احد من غيري في كتاب وسماعه من شخص بل لا

ان بحيث عهده حتى يصير عنده بسنته الى احدهم حميدة الواجب ان يمس لهم احسن التنازلات المحبوبة
المخرج اذ هم اهل ذلك ما دفع بينهم من المنازعات والمخاربات فله محامل وتنازلات اخر
وبعد نقل احوال ائمة دين وردة فلتخص ان معاوية رضي الله عنه لم يكن في ايام علي رضي الله عنه خليفة وانما كان
خليفة حقيق وامام صدق بعد علي رضي الله عنه عند تسليم احسن رضي الله عنه امر الخلافة له وان
بذره التسليم لم يكن اضطرار اهل اختياره باوانه لم يستحق الشين والطنج لا يستلج لا السب اللعن ^{الطاهر}
فيه مطعون طاعون في نفسه وبينه اخر علامه محمد طاهر محدث عليه رحمة وجميع التجار فرموده الهداية
اما مجرد الدلالة اذ الدلالة الموصلة الى البغته فعلى الاول كان جهديا تكميلا لان ربك دلا يكون
مهديا وقوله واهد بهتيم لان الذي فاز ببلولة قد لا يتبعه احد وعلى الثاني كان مهديا تأكيدا واه
يكنى لا ارنيا ب ن عار النبي صلى الله عليه وسلم مستجاب فمن كان هذا حاله فكيف يترتب في حق
في الحاض من تجار في معاوية الى اخره علامه بن حجر مكي وصواعق محرقة فرموده ومن احقة
اهل السنة واجماعة ان اجري بين ^{علي} ومعاوية رضي الله عنهما من محروب فام كيننا زعة معاوية رضي الله عنه في
اخلافة للاجماع على حقيقتها لعرض فتم تهميم الفسنة بسببها وانما واجب بسبب ان معاوية
ومن مه طلبوا من تسليم قتله عثمان رضي الله عنهم لكون معاوية ابن عمه فامتنع عن ذلك منه ان تسليم
اليه على الخوارج كثره عن ابراهيم يودي الى اضطرابه تزلزل في امر الخلافة الى اخره وهو
فرموده ومن اجتهاد اهل السنة واجماعة الصيابة ان معاوية رضي الله عنه لم يكن في ايام علي رضي الله عنه خليفة
وغاية اجتهاده انه كان له اجر واحد ولما على رضي الله عنه كان له اجران اجبر على اجتهاده واج
على اصابت بل عشرة اجور اخر وهو صواعق در ذيل حديث صحيح بخاري كدر باب فضل
جناب امام حسن عليه السلام و اردست ان النبي بذاسيد واصل اللد صبح بين فتنين علمية
من المسلمين الحديث بعد بيان وقوع صلح فرموده فكان ترجية ^{علي} رضي الله عنه وسلم لوقوع الاصلح
بين الفتنين من المسلمين فيج دلالته على صحة ما فعله الحسن عليه السلام وعلى انه مختار في
ان تلك الفتاوى الشرعية وهي صحة خلافة معاوية و لقرقة فيها سائر القضاة الاخلافة تر

والكسح فاعلم موت اخلاقه معاوية ربه من عبيد وانه بعد ذلك سيصير حق واما م صدق بسيرة
وقد اخرج الترمذي وحسنه عن محمد بن ابي عمير الصحابي عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال
لما وبتة اللهم جعله ثابيا هديا واخرج احمد في مسنده عن العرياض بن سارية سمعت رسول الله
صلى الله عليه وسلم يقول اللهم علم معاوية الكتاب الحجاب فيه الخداب فاعلم دعاء النبي صلى الله
عليه وسلم له في الحديث الاول بان الله يجعله ثابيا هديا الحديث حسن فهو ما يحتاج به على فضل
معاوية وانه لازم لتحقيق تلك الحروب لما علمت انها كانت مبنية على اجتهاد لان الجبهة في
اخطاءه لا يلام عليه لانه لم يخطئ بسبب ذلك لانه معذور ولذا كتب له اجر ومبادل بفضله ايضا
الدعاء له في الحديث الثاني ولا شك ان دعاءه صلى الله عليه وسلم مستجاب فعلنا منه انه لا عفا
على معاوية فيما فضل بل له الاجر كما تقره في حديث النبي صلى الله عليه وسلم فانه يسلم من قبل على ابقاء
حرمة الاسلام وانهم قبيحان محمد سوار فلا شق ولا نقض يلحق احدهما لما قرناؤه وقتة معاوية
وان كانت باغية لكنه يعني لا شق له آخره وهو رصوا عن فرموده واما ما يستخرج بعض المبتدعة
من سيرة الغيبة فيه اسوة امي اسوة بالشيخين عثمان اكثر الصحابة فلا يلفت لذلك لا يقول
عليه فانه لم يصدر الا من وقع من حصار جهلاء فاعلم الله وخذ لهم قبح اللعنة واتخذ لان اقام على ربه
من سيوف اهل السنة ما وضع الدلائل والبرهان الى آخره كلامه ابن عاصم در مسنده فرموده و
وما خرى بين معاوية وعلى ربه كان مبنيا على الاجتهاد ولا منازعة من معاوية اذ طعن خطاره
ان سليمان قتله عثمان مع كراهة عثمانهم وخطاهم بالعسكر يودي اى اضطراب م الامانة خصوصا
في بدايتها في اى التاخير اصوب لي ان يتحققوا يمكن منه ويلتقطهم فان بعضهم عرف على خروج
على وقتله ما نادى يوم اجل بان يخرج عن قتله عثمان على انقل في القصة من كلام الاستاذ
ان صح والده علم در شرح عقائد السنن در بيان حضرت على ربه نوشته وواقع من الخلفاء المحاربين
لم يكن من نزاع في خلافة بل عن خطاره في الاجتهاد الى آخره كلامه خيال در حاشية فرموده
قول بل عن خطاره في الاجتهاد فان معاوية و آخره بنوا عن طاعتهم اقر انهم باه افضل بل

پس معاویه و عاصمه بر آن آمدند که زود دعوت باید کرد علی را و صحابه نیز دیگر با حیران
رفتند آهنگی علامه جمال الدین محدث در روضه الاحباب سیر النبی و المال و الاحباب فرموده
پوشیده نماند که مخالفت و مخالفت که میان بعضی از صحابه واقع شده نزد اهل سنت جماعت
محمول بر این است که عن اجتهاد بود لاعن نفسانیت و همه آنها قابل تاویلات و محامل صحیح است دیر
تقدیر تسلیم که بعضی از محل قویم و تاویلی مستقیم نباشد گوئیم این مخالقات و محاسبات منقولست
از ایشان بطریق اخبار اما و اکثر آنها اصعاف و جائزه الکذب است و صلاحیت معاوضه
آیات قرآنی و احادیث صحیح مشهوره ندارد پس سزاوار آن است که سبب آن اخبار جابر
بعضی اصحابی بنحویه ناکب آن طعن بوجوب حیات است یوم یقوم احساب نمایند تا ابطال کتاب
و سننه باخبار جائزه الکذب لازم نیاید و از تهدیدات و وعیدات که از صاحب شریعت نبوت
پیوسته بر چند باشد آهنگی علامه ابو الفضل توشیحی در محقق المنتقد در بیان توقیر صحابه کرام
فرموده و آنچه مهم دین عموم مسلمانان است آنست که بنظر تعظیم بدیشان نگرید هیچ حال بان
طعن بر ایشان در آننگند که رسول صلی الله علیه و سلم است را ازین فتنه مخدیر کرده است
و گفته از خدا نرسید در حق اصحاب من پس از من ایشانرا نشانه مکنید که بدان خلاصی که در راست
جان محمد است صلی الله علیه و سلم که اگر یکی از شما مثل کوه احد ز رخ گشاید یعنی در راه خدایک
مطعمانی که یکی از ایشان خرچ کرده باشد ترسد و بنیمه آن الله الدالی اصحابی لاتخذوهم بعد
غرضاً فالذمی نفس محمد صلی الله علیه و سلم بنده و انفق احدکم مثل احد ذمها ما ادرک حد هم
و لا یغنیف و شیطان از طریق هوا و تعصب مردم را تسویل کند که خصوصاً ایشان را بعضی از صحابه
رسول صلی الله علیه و سلم از بر دین است چه ایشان بعد از رسول صلی الله علیه و سلم سیرت بگردانند
و باید که منازعت گردید تا بجای رسید که خونها ریخته شد و این مسلمان که بدین فتنه نامبتلا
گشته است اول باید که بداند که از ایشان آدمیان بودند نه ملائکه نه انبیا که محصور ماند بلکه
خطا بر ایشان روا بود اگر چه خدایتجاری ایشانرا بنسب صحبت پیغمبر صلی الله علیه و سلم گزافی

کرده بود بل بیل از ایشان چون در کتابهای افتادی مصر سندی و زود با حق کردیدی دیدند
که نه سب اهل حق آنست که بنده بگناه کافر نشود و دلیل آن بعد ازین گفته شود و چون کج فر
نشود ضرورتی تو من باشد و سب فاسق اهل بیان روانیت تکلیف اصحاب که باینجا س
بر عموم ایشان ثنا گفته است و رسول صلی الله علیه و سلم بحفظ و حرمت ایشان عصیت فرموده
و از دقیقه در ایشان زجر بلیغ کرده و گفته که از اصحاب من چیزی نباید اشود که ذکر آن نیکو نباشد
شایدان ایشان را بعدی یاد گنید که حق تبارک و تعالی برکت صحبت من آنها را از ایشان رگزارند
و در دین باب حادث بسیار است الی آخره امام غزالی علیه الرحمه در کیمیای سعادت در
بیان پیدا کردن اعتقاد فرموده پس آخر همه رسول صلی الله علیه و سلم بخنق فرستاد و نبوت
وی بدرجه کمال رسانید که هیچ زیادت را بان راه نبود و باین است او را خاتم انبیا کرد که بعد
از وی هیچ پیغمبر نباشد و همه خلق را از جنس انسانی است او فرمود و او را همه سید پیغمبران گردانید
و یاران و اصحاب در بهترین باران و اصحاب دیگر پیغمبران کرد صلوة الله علیهم اجمعین
و نیز در کیمیای سعادت در باب پیدا کردن احوال مردمان فرمود و عمر عبد العزیز میگویی رسول
صلی الله علیه و سلم را خواب دیدم یا ابو بکر و عمر نشسته چون بایشان نشستم ناگاه علی و معاویه بر
رایسا وارد شدند و در خانه خمرستانند و در پستانند در وقت علی سفر ایدیم که بیرون آمد و گفت
لی در باب کعبه یعنی که حق عز آنها زند پس من و وی معاویه بر سر بیرون آمد و گفت غفر لی در باب کعبه
مرا نیز عفو کردند و بیا مرزیدند الی آخره با ابجد حضرت معاویه رحمه الله علیه در اخبار لغات
اگر چه خطا نمودند اما مقفود محذوران و بوجوب سب جمهور اهل سنت بوجه بودن آن خطا
از اجتهاد را جوراند و اکثر قصص حکایات موزین باطل و زوراند و بر تقدیرتیم ظهور آن
همه امور بجز نظر صرف صحبت حضور سرور عالم صلی الله علیه و سلم حسب عده آنجناب مکرم
خطبیات اصحاب کرام منقولند فائده اگر کسی شبهه کند که در تحفه اثنا عشریه در سوال از طرف
رفقه و جواب بطلنت نوشته اند ایدیم چون او را با عی و متقلب میدانند پس چون اصل و سبکتند

جوابش آنکه نزد اهل سنت مکتب کبیره را لعنت جا نرسبت با مخصوص آن شخص با معنی هم
مکتب کبیره است و او را لعن نمایند الی آخره پس فعین شبهه آنکه طریقیان در ذی بحث
تخلف اثنا عشریه که با فرق مخالف است همه تنبی بر تنزل است ورنه قطع نظر از مخالفت جمهور
مخالف خواهد شد با قوال از ائمه انحنای کیف و الد ماجدشان که خود در نسخه تعریف آن
فرموده اند و عبارت کتابت کورایکه اما آنکه معاویه مجتهد فحلی معذور بود پس از آن جهت
که متسک بود بشبه هر چند دلیل دیگر در میزان شرح راجح تر از آن برآمد مانند آنچه در قصه
الان حل تقریر کرده ایم الی آخره و نیز مخالف است با رشاد شیخ سرسندی صاحب تفسیر التذکره
صاحب تصحیح که در مکتوبات تصریح آن نموده اند عبارت مکتوب روایت و پنجاه و یکم جلد اول از
مکتوبات شیخ محمد صاحب بطور تلخیص آنست ندانند که اصحاب پیغمبر علیه علیهم السلام و الصلوٰة
همه ترک کردند و همه را بر بزرگی یاد باید کرد خطیب زانس و ایته میکند که رسول الله صلی الله
علیه و سلم فرموده ان الله اختارنی و اختار لی اصحابی با اختار لی منهم اصبهارا و انصارا
فمن حفظنی فحیوم حفظ الله و من ذانی فحیوم اذاه الله طبرانی از ابن عباس رضی الله عنه روایت کند که رسول
صلی الله علیه و آله و سلم فرموده من است اصحابی فحلیه لعنة الله و الملائکة و الناس جمعین و این
عدی از عائشه روایت کند ^{ضمیمه} لعنة الله علیها که رسول فرموده علیه علی آله الصلوٰة و السلام
ان اشترارتمنی ابراهیم علی اصحابی و منازعات و محاربات که در میان ایشان واقع شده
است بر محال نیکه صرف باید کرد و از هوا و تعصب و در باید داشت زیرا که آن مخالفت
بنی بر اجتهاد و تقابل بوده نه بر هوس چنانکه جمهور اهل سنت بر آنند اما باید دانست که
مخاربان حضرت امیر کرم الله وجهه بر خطا بوده اند و حق بجانب حضرت امیر بود لیکن چون
انجیظا خطا را جهت است از ملامت دور است و از مواخذه مرفوع چنانکه شایع موافق
از آمدی نقل میکند که واقعات حمل و صفین از روی اجتهاد بود شیخ ابوشکور سلمی در تمهید
تصحیح کرده که اهل سنت و جماعت بر آنند که معاویه را با جمعی از اصحاب که همراه او بودند بر خطا

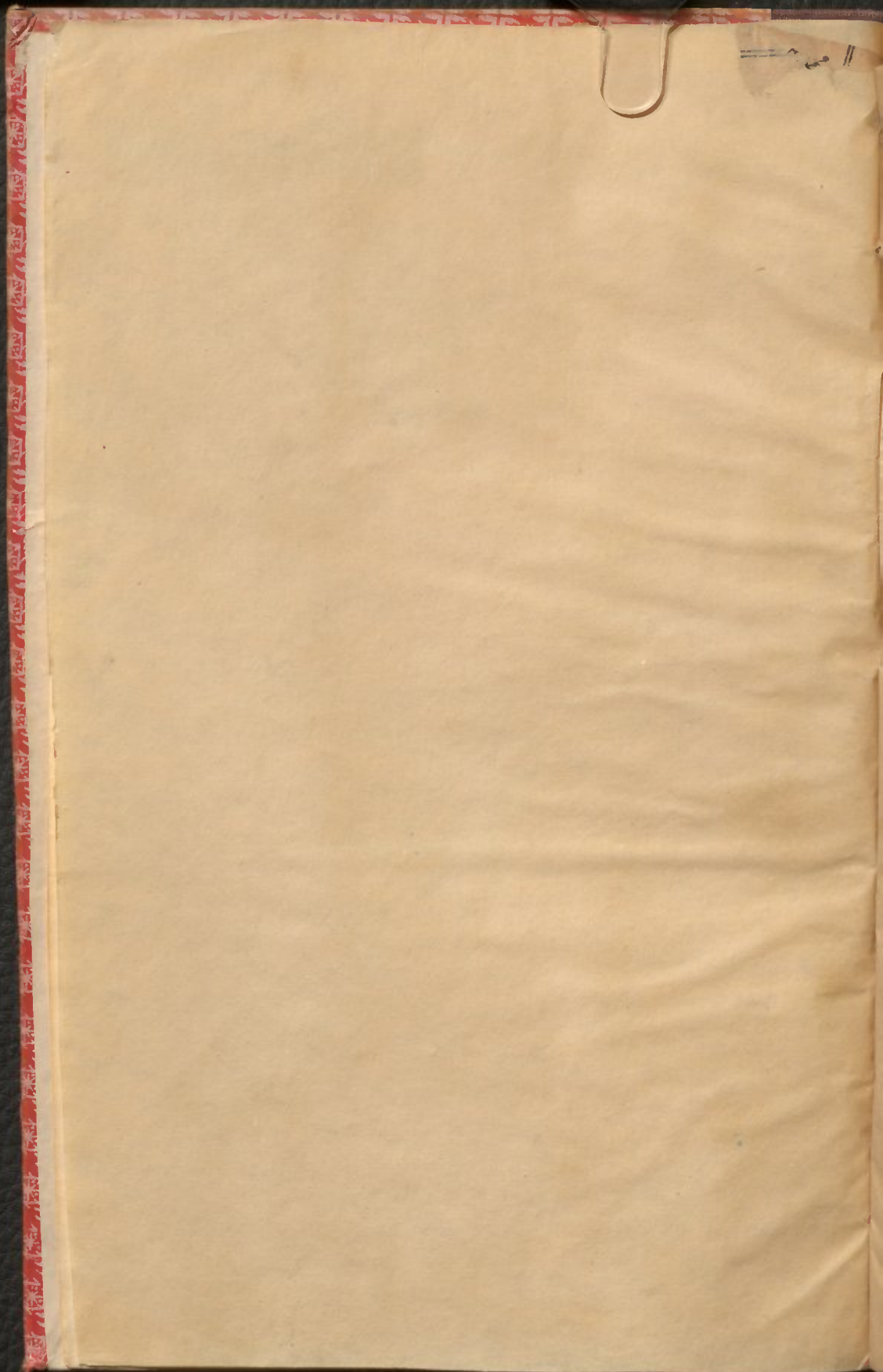
بخطاب بود خطایشان خطا اجتهدی بود و هیچ این حجر در صوات حق گفته که منارعت معاویة
با امیر علیه السلام از روی اجتهاد بوده و این قول را از معتقدان اهل سنت فرموده و آنچه
شایع است موافق گفته بسیاری از اصحاب بر آنست که آن منازعات از روی اجتهاد بوده مراد
از اصحاب کدام گروه را داشته باشد البته منت بخلاف آن حاکم اند چنانکه گزشت و کتب
اقوم مشهوره با انظار الاجتهادی که ما سرخ به الاثم الغزالی و القاضی ابوبکر و غیر ما پس
تفصیل در حق محاربان حضرت امیر جابر نباشد قال القاضی فی الشفا قال الممالک
رضی اللہ تعالی عنہ من شتم احد من اصحاب النبی صلی اللہ تعالی علیہ و آلہ و سلم ابابکر و عمر و عثمان
او سعید و احم و بن العاص رضی اللہ عنہم فان قال کما نوا علی صلال و کفر قتل وان شتم غیر ذلک
منا مکة من فکل نکال شدیدا فلا یکون محاربا علی کفره کما زعمت القلابة من الائمة و لا
قسمة کما زعم البعض و نسب شایع المواقف الی کثیر من اصحابه کیف و قد کانت الصدیقة و
طلحة و الزبیر و کثیر من اصحاب الکرام منهم و قد قتل طلحة و الزبیر فی قتال بجل فعل خراج معاویة
مع ثلثة عشر الف من القتل یوفیهم ما لا یختیر علیه المسلم الا ان یکون قلبه مروض فی باطنه خست
و آنچه در عبارات بعضی از فقها لفظ جور در حق معاویة واقع شده است و گفته کان معاویة
اما جابر اما در از جور عدم حقیقت خلافت او در زمان خلافت حضرت امیر خواهد بود جور
که مالش فسق است و خلافت تا بقوال اهل سنت موافق باشد مع ذلک ربای سنقا
از اتیان لفظ معاویة مقصود اجتناب نمایند و زیاده بخطاب نیز نیستند کیف کیون جابری
صح اندکان اما عا دلاف حقوق المد سجانة فی حقوق المسلمین فی الصلوة و غیره
مولانا عبد الرحمن بجامی که خطا منکر گفته است نیز زیاده ای کرده است بخطاب هر چه زیاده کند
خطا است و آنچه بعد از آن گفته است که اگر او سخن لغت است نیز بنا بر ما گفته چه جابری است
و چه محل اشتباه اگر این سخن را با بی زبانی گفت کجا سخن است اما بار حضرت معاویة
افزون بیعت دارد و اما در بیان تفاوت آمده است نیز علی السلام و امام اهل سنت

و حال کرده اند و فرموده اند از اهل بیت علیهم السلام که در آن وقت
اجله نادید و تهدید و دعا و آنحضرت مقبول خلاص این سخن اند مولانا بربیل سهود نیسان سر شریه باغ
و البضا مولانا در همان بیات تصریح با اسم نا کرده گفته است آن صحابی دیگر عین برت نیز از ناحیه
وی خیر میدیدینا لا لافضتان نسبتا و اخطانا و آنچه از امام شعی در ذم موصوفه نقل کرده اند
او را از فسق هم بالا گرفته اند بی ثبوت نه پیوسته است امام اعظم که از تلامیذ دست بر تقدیر
صدق آن ادا حق بود این نقل و امام مالک که از تابعین است و معاصرو او اعلم علماء ایدینه شاتم
معوید و عمر بن لعاص ابقتل حکم کرده است چنانچه بالا گفته است اگر او متهم میبود در احکام قتل
شاتم و میگردید معلوم شده که شاتم او را از کبابیر دانسته حکم قتل شاتم او کرده البضا شاتم او را در
ابی بکر و عمر و عثمان ساخته است چنانکه بالا گفته است پس موصوفه شاتم و کوفی بنیاد می بردار موصوفه
در بنی عامه نیست نصفی از اصحاب کرام کم و بیش در بنی عامه یا وی شریکند پس محاربان جناب امیر
علیه السلام اگر کفره یا فقه باشد اعتماد از شرط دین بر میخورد که از راه تبلیغ ایشان رسیده است
و بخوبی نکلند آنچه را مکرر زید می که مقصودش ابطال دین است ای برادر نشان آثاره این فتنه قتل
حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه و طلب قصاص نمودن از قتل و طلحه و زبیر که اول زیدینت بر بند
بواسطه تا خیر قصاص آمدند و حضرت صدیق نیز با ایشان در این امر موافقت نمودند و جنگ صل
که در آنجا سیزده هزار مردم قتل رسیدند و طلحه و زبیر که از عشره مبشره اند نیز قتل رسیدند بواسطه تا خیر
قصاص حضرت عثمان بوده بعد از آن معاویه نیز شاتم میروند و با ایشان شریک شده جنگ صفین نمودند امام
عزالی تصریح کرده که آن منارعت امر خلافت نبوه بلکه راستی قاصد برید خلافت حضرت امیر بود شیخ
ابن حجر نیز یعنی از معتقدات اهل سنت گفته است شیخ ابو نسو کرمی از اکار علماء حنفیه است گفته است
که منازعت معاویه با حضرت امیر علیها السلام در امر خلافت بود که معاویه علیه السلام و انصافه و انصافیت میجو
رافرموده بودند از ملکت این سرفارق بهم از انجا معاویه فطرح خلافت پید شده بود و آنرا نخط بود درین اقبیا
و حضرت امیر محی زبیر که وقت خلافت و بعد از زمان حضرت امیر بوده و توفیق در میان این دو فوج است

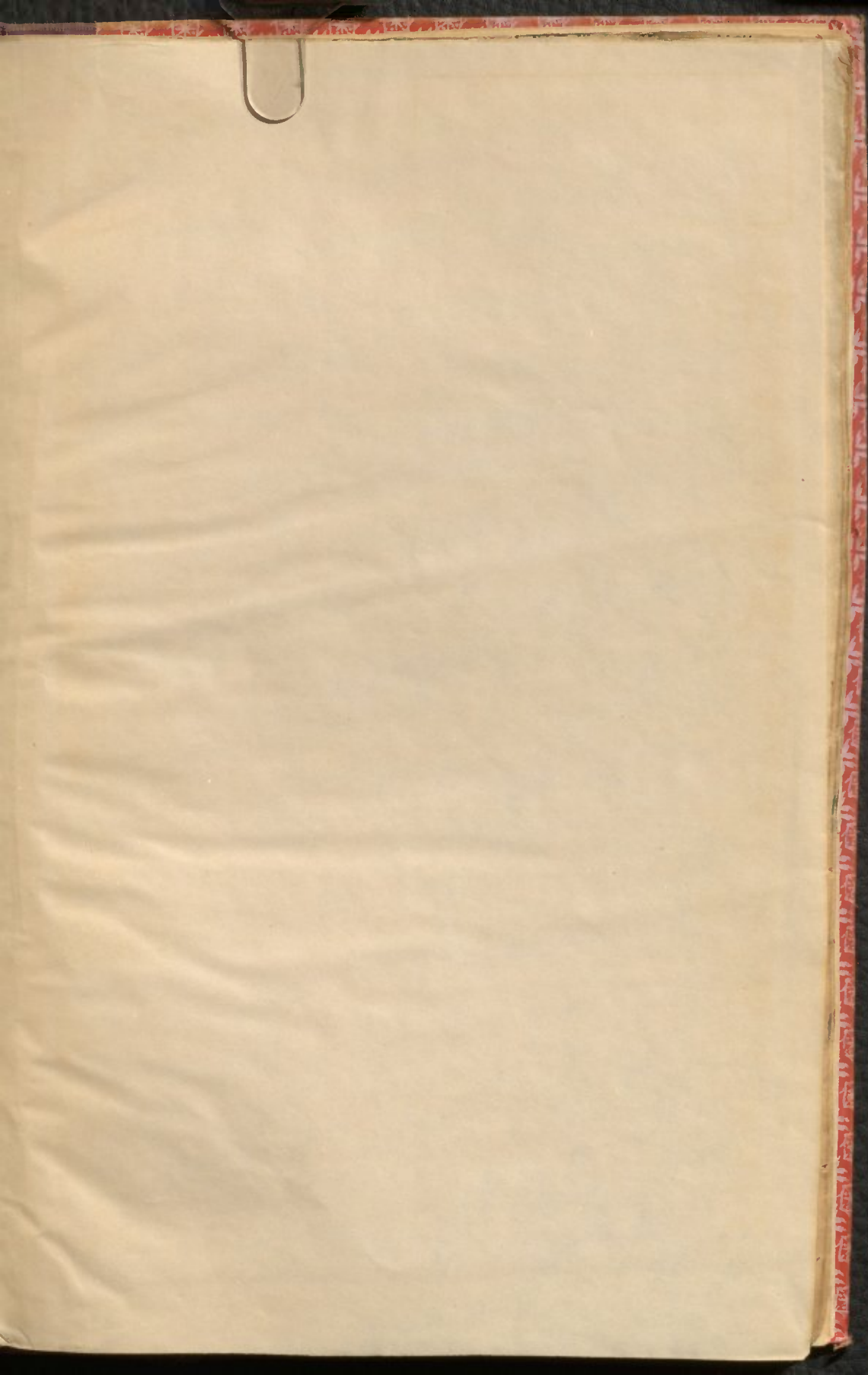
۱۱ و در واقع شده است اگر خطی است بکدر به است محضی را در وجه بکده در وجه آید در طریق السلام در
موضع کون است از ذکر مشاجرت صحابه پیغمبر است علیه و سلم و اعراض از ذکر مشاجرت ایشان پیغمبر
الصلاة والسلام و ایام و ما تجرین اصحابی غیر فرمود علیه و سلم و علی له الصلاة والسلام اذا ذکر اصحابی فاسکو و غیر
فرموده علیه الصلاة والسلام السلام اللله فی اصحابی اللله فی اصحابی لاتخذوهم غرضاً منی نیز میفرماید
جل و علی در حق اصحاب من بهترتر سید از حد بل و حلا در حق ایشان ایشان را نشانه سازد نیز قال
و هو مقول عن عمرو بن العزیر ایضا انک ما اهل الله عنهما ایدنیاً فاعلم عنهما السنن ان اری عیارت مفهوم
میشود که خطا ایشان را هم بزبان نباید آورد و غیر از ذکر خیر ایشان نباید کرد البته نه از دیدنی دولت
از زمره فسقه است توقف بر لعنت او بنا بر اصل مقر اهل سنت است که شخص معین اگر چه کافر باشد تجویز
لعنت نکرده اند مگر آنکه بقیین معلوم کنند که تخم او بر کفر بوده کابی لهیب بجهنمی و امر تنه آنکه و شبایان لعنت
نیست ان الذین یؤذون الله ورسوله لعنهم الله الذین و الآخرة بانند که درین زمان چون اکثر مردم بحث
امامت را پیش داشته بمشوره سخن از خلافت و مخالفت اصحاب که ام علیهم الرضوان نصب بدین سبب است
اندر تقلید جهل را با تاریخ و مرده اهل بدعت اصحاب که ام را نیکی میکنند و امور نامناسبه
ایشان نسبت بسیارند بصورت شما از آنچه معلوم داشت در فیه کتابت او در دهستان مرسل است
قال علیه علیه الصلاة والسلام ذالمهت الضنق اذ قال للبیح و سبت اصحابی فلیظن العالم علمه
فمن لم یفعل ذاک فلیعنت الله الملائکة و الناس اجمعین الا قبیل الصدرفا و لا عدلا و هم یرین کتوب کتبه
پس باید که مدار اعتقاد بر آنچه معتقد هستند است دارند و سخنان بد و عموماً در گوش نیارند مدار کار
را بر افسانه‌های دروغ ساختن خود را ضالعه کردندست تعلیب فرقه ناجیه ضرور است تا امیدجات
پیدا شود و بدو نه خطر اقتا و السلام علیکم و علی سائر من اتبع الهدی و التزم متابعت المصطفی
علیه و سلمی له الصلاة والسلام انتهی بدانامی که نامی بدان وقت من جمیع العبارات التي وقت فی
کتاب اصحابنا و همنا عبارات اخری ایضا که ناما کاست منقارته لما وردنا اینا عدم ذکر

اخری این همه بحث نسبت بجارین جنگ اجل و جنگ صفین بوده که رؤسای آن از اکابر صحابه
 کرام بودند اما محاربین جنگ نهروان که ایشان بقول محققین از صحابه کرام و لائق اجتهاد بودند
 و با وجود نبودن هیچ کوه محل استبهاه از لشکر جناب مرتضوی جدا شده و بعد حکم تکفیر جناب
 مرتضوی خواه نخواه نمودند پس بلا شبهه فاسق اندیکن در کفرشان اختلاف است اما را
 حج عدم کفرشان است چه جناب میرالمؤمنین حسب و ایات صحیح انکار از تکفیر فرموده اند
 چنانچه امام قسطلانی در ارشاد اساسی شرح صحیح بخاری و امام نووی در شرح صحیح مسلم
 و ملا علی قاری در مرقاة شرح مشکوٰه و ابن همام در فتح القدر و دیگر علماء دیگر کتب معتبره
 آن نموده اند بحیال تطویل عبارات کتب نقل نکرده شد فمن شار الاطلاع عیسا فلیرجع الیهما
 کتبه الفقیر الحقیر محب رسول عبدالقادر ابن مولانا فضل رسول الحقنی القادری البدلی
 کان الدر لها اجواب صحیح نور احمد اجاب من اجاب صحیح اجواب محمد سراج الحقی غنی عنه
 ماصره الحجیت فهو مغزون بالصواب محمد فصیح الدین قادری *
 جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقا - اصحاب المصیب -
 منقہ العبد المہین فقیر محمد جمیل الدین احمد قادری
 اجواب صحیح
 اجواب صحیح
 محمد وفضل المجد القادری محمد سید الدین احمد

یہ رسالہ تصحیح العقیدہ و امیر المومنین در جواب قول تمسید حسین حیدر ساکن دہلی تصنیف
 کردہ ہے و برائی کا سہا ہلنت در مطبع ماہتاب ہند میرٹھہ تاریخ و مارچ ۱۸۵۵ء میں طبع کر دیا

Handwritten text in a cursive script, likely Persian or Urdu, enclosed in a faint rectangular border. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. Some faint words are visible, such as "بسم الله الرحمن الرحيم" at the top and "الحمد لله رب العالمين" at the bottom.

McGill University Libraries

DS 38.4 M8H8 1876

TashTb al-aqTdah-l AmTr al-Mu-ūv

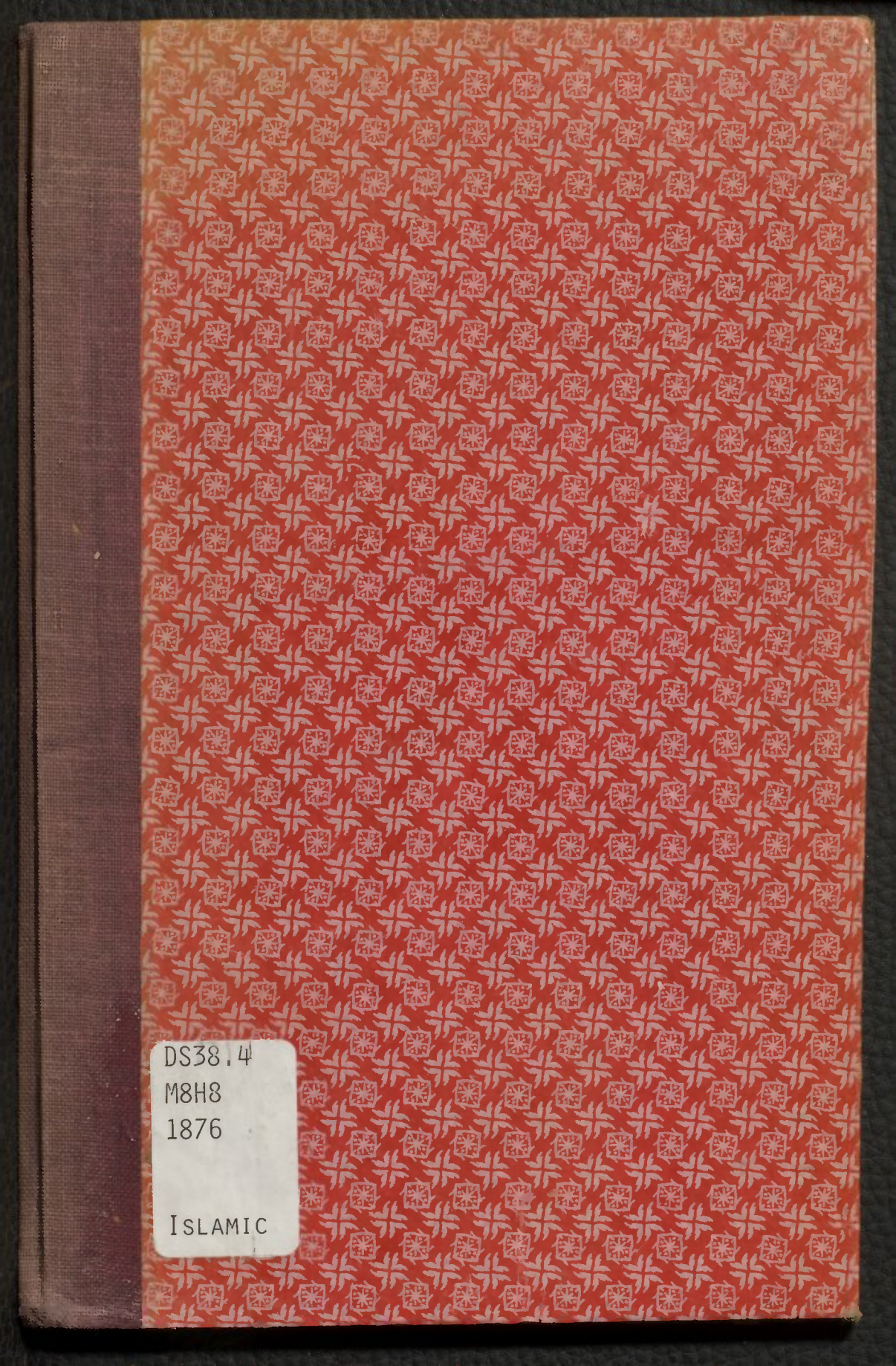
3 001 216 752 6

McGill
University
Libraries

Islamic Studies Library

Acquired
with funds from the
Aga Khan Foundation

DS38.4

M8H8

1876

ISLAMIC